

Veel verschillen tussen groene lycea

Alle wegen leiden naar Rome

Kiezen voor groen onderwijs ligt niet voor de hand als je als twaalfjarige naar de havo mag. Het groene lyceum wil dat veranderen. Er zijn inmiddels zeven lycea met uiteenlopende visies en aanpak.

TEKST EN
FOTOGRAFIE
ton van den born

Op een groen lyceum hangt een andere sfeer dan in een gemiddelde vmbo-klas. Leerlingen zijn serieuzer en reageren minder uitgelaten op een lesverstoring. Misschien zijn ze gewend aan media-aandacht, want het groene lyceum is nieuw en de belangstelling is groot. Ambtenaren van LNV en OCW, onderzoekers van Wageningen UR, onderwijskundigen; ze komen regelmatig langs. Benieuwd naar concept en werkwijze.

De aanpak op de zeven locaties van drie aoc's - met nu totaal 324 leerlingen - loopt uiteen. In 2007 startte AOC Terra in Winsum een groen lyceum en een jaar later openden de deuren van groene lycea van AOC Oost en Groenhorst College. Terwijl Terra-leerlingen na vijf jaar, even lang als de havo, doorstromen naar het hbo, is dat bij Oost en Groenhorst na zes jaar. De aansluitende hogeschoolbachelor kan, zo is de verwachting, bij de laatste twee aoc's in drie jaar.

De leerling van het groene lyceum behaalt een hbo-diploma in dezelfde tijd als de havist die naar een hogeschool gaat. Dat is een overeenkomst tussen de groene lycea. En als je naar de doelgroep kijkt, de leerlingen, is er meer gelijkheid. "Het beeld is dat wij als aoc de 'onderkant' bedienen", zegt Susanne Tuentner, teamcoördinator op het groene lyceum in Almere. "We willen iets doen aan die uitstraling. We willen het hogere segment aanspreken."

"We hadden regelmatig leerlingen die best hoog scoorden, maar geen echte leer-leerlingen waren." Zo typeert Wout van den Bor, bestuurslid van AOC Terra, de instroom van het groene lyceum. "We vonden het heel jammer dat we hen niet meer konden bieden."

Het derde aoc, AOC Oost, had ervaring met een versnelde mbo-leerweg voor leerlingen die 'cognitief sterker' zijn. Aldus Jeroen Lek, in Almero verantwoordelijk voor implementatie en ontwikkeling van het groene lyceum. Voor leerlingen van het groene lyceum geldt die cognitieve voorsprong ook. "Ze kunnen sneller door het traject, hebben affiniteit met groen en willen graag iets met de handen doen."

Knip

De discussie over de theoretische leerweg, die aoc's niet of nauwelijks in huis konden halen, had volgens Van den Bor weinig te maken met de start van het groene lyceum. "Het zijn echt andere leerlingen."

Dat geldt voor de leerlingen van alle groene lycea; de verschillen beginnen met de uitwerking van het groene lyceum per aoc. AOC Terra ontwikkelde een programma voor vijf jaar. De overlap in vmbo en mbo werd weggesneden en het niveau verhoogd. Jan Harbers, een van de architecten: "Er is geen sprake van vmbo en ook niet van mbo; het is een andere school."

AOC Oost wilde gelijktijdig met AOC Terra in Almelo starten, maar scholen voor voortgezet onderwijs reageerden defensief. Zou het groene lyceum niet een deel van hun instroom afsnoepen? Pas nadat de ministeries van OCW en LNV op verzoek van de AOC Raad hadden vastgesteld dat het groene lyceum past binnen de wet- en regelgeving, kon de werving starten.

Schooljaar 2008-2009 begonnen AOC Oost en het Groenhorst College met zesjarige lycea, een jaar later dan AOC Terra. Maar terwijl Oost één doorlopend traject wilde, hield Groenhorst een knip tussen het vmbo en het mbo-deel. "We willen fuikwerking voorkomen", zegt Wiebe Bordes, teammanager van het groene lyceum in Almere. "Een havo-vervolg of een andere mbo-richting moet mogelijk blijven. Natuurlijk willen we graag dat ze blijven, maar je kunt niet verwachten dat een leerling van twaalf al weet wat hij wil in zijn leven."

Groenhorst Almere heeft met een havo-school in de stad een overeenkomst over een eventuele overstap na drie jaar groen lyceum. Leerlingen moeten dan wel voldoende vakken kiezen en het juiste niveau hebben.

Overgang

Op de groene lycea van AOC Oost en vooral van AOC Terra daalt het mbo meer in. Bij Terra een must, want leerlingen staan vier van de vijf jaar ingeschreven op een vmbo. Vanaf het derde jaar zitten er mbo-elementen in de opleiding, maar pas in het vijfde jaar gaan ze naar

Veel afwisseling

Dianta Hoonhout (13) zit in het tweede jaar in Almere, met negen andere meisjes en vijf jongens. Ze wilde graag naar Groenhorst en kwam op een open dag in het lokaal waar over het groene lyceum werd verteld. "Ik houd wel van uitdaging", zegt ze. "Mijn Cito-score was goed. Ik was erg blij dat ik hierheen kon." Aanvankelijk kwam ze voor paardenhouderij, maar dat is inmiddels gedraaid naar styling @ design. Ze wil verder naar mbo en hbo. "Ik zou het iedereen aanraden. Al die praktijkvakken vind bijna iedereen wel fijn. Er is veel afwisseling." Je krijgt wel meer huiswerk, erkent ze. Moet ook wel in zo'n versneld traject. "Uit een boek leren vind ik niet erg, het zijn leuke methodes, maar ik leer het liefst door te doen." Projecten vindt ze ook erg leuk: leiding geven, voorzitten, samenwerken, notuleren.

Zeven locaties

Het groene lyceum startte in 2007 in Winsum. Nu zijn er zeven locaties bij drie aoc's met een groen lyceum. Met 324 leerlingen.

locatie	start-jaar	leerlingen aantal	leerjaar			
			4	3	2	1
Winsum	2007	70	10	21	16	23
Emmen	2009	47			22	25
Eelde	2010	22				22
AOC Terra		Totaal 139	10	21	38	70
Nijkerk	2008	36		10	12	14
Almere	2008	35		0	15	15
Groenhorst		Totaal 71		20	27	29
Doetinchem	2008	63		16	21	26
Almelo	2008	51		14	21	16
AOC Oost		Totaal 114		30	42	42

een mbo-vestiging. Zo gaan volgend jaar de eerste lyceumleerlingen uit Winsum naar Groningen.

AOC Oost hanteert begrippen als onderbouw, middenbouw en bovenbouw. Die komen min of meer overeen met vmbo, mbo en hbo. Leerlingen worden in het vierde jaar, het eerste jaar van de middenbouw, gediplomeerd voor de gemengde leerweg. "Een wettelijke hobbel waar we niet omheen kunnen", zegt Lek. Harbers is het daarmee eens: "We zouden nog vrijer willen zijn."

AOC Oost streeft in elk geval naar zo min mogelijk overgang. Het aoc wil een 'kennisbasis' aanhouden van wiskunde, Engels, Nederlands en biologie, met eventueel economie of scheikunde. De groep leerlingen blijft zes jaar bij elkaar. "Liefst zouden we ook de docenten van het groene lyceum door laten lopen."

Bij Groenhorst doen leerlingen in het derde jaar groen lyceum ongeveer het vierde jaar vmbo. "Om het vmbo-programma van vier jaar in drie jaar te stoppen, hebben alle vakken iets ingeleverd", legt Tuentert uit. Volgens

haar is er in Almere niet echt sprake van inkrimping en versnelling; anders dan in Nijkerk. "Wij kijken waar ze moeten staan op het eind van het vmbo en van het mbo en welke competenties ze dan moeten hebben. Daarbij kijken we niet alleen naar wat we aanbieden, maar ook of er goede aansluiting is in het programma."

AOC Terra heeft vaste docententeams voor het groene lyceum; bij AOC Oost en Groenhorst zijn meer docenten betrokken, zowel uit vmbo als mbo. Wat betreft de aanpak binnen een aoc: Terra streeft naar een gezamenlijke didactiek zodat leerlingen van verschillende locaties het laatste jaar op één locatie kunnen volgen. Bij Groenhorst is er meer verschil. Peter Smeets, docent Duits op het groene lyceum in Nijkerk, vertelt dat er weliswaar overleg is met Almere, maar dat beide groene lycea van Groenhorst hun eigen weg gaan. Anders dan Almere hanteert Nijkerk in de onderbouw domeinen; vergelijkbaar met leergebieden zoals communicatie, mens & maatschappij, wiskunde en kunst & cultuur bij AOC Terra.

Onderweg

"Het is leuk, maar wel zwaar", zeggen Leandra (14) en Roos (15), leerlingen in het laatste vmbo-jaar van het groene lyceum in Almere. Ze hebben meer uren, het tempo ligt hoger en anders dan in het overige vmbo krijgen ze huiswerk mee.

Het groene lyceum van AOC Terra biedt veel algemene vakken op havo-niveau aan. "Ze denken en functioneren op een hoger abstractie- en kennisniveau", motiveert Harbers. Docenten van AOC Oost gebruiken soms vmbo-methodes en soms havo-boeken. En Groenhorst kijkt meer naar het parallel lopende vmbo. Bordes: "Het groene lyceum is eigenlijk de bovenstroom van de gemengde leerweg."

Een verschil zit verder in de diploma's die leerlingen van het groene lyceum onderweg en aan het einde krijgen. Bij AOC Terra, onderdeel van de Onderwijsgroep Noord, heeft het groene lyceum weliswaar een groen

Hard werken

Ruben Plaggenmars (14), derdejaars in Almelo, wil later thuis het varkensbedrijf overnemen. Op zaterdag helpt hij zijn vader in de stal. Zijn keuze is duidelijk. Dat maakt dat hij op het groene lyceum wel regelmatig voor hem minder aantrekkelijke blokken krijgt, want maar eens in de zoveel tijd is er aandacht voor het vak dier. "Het kost veel uren om alles in te passen", zegt hij. Het is hard werken. En ook nog eens ver fietsen. "Dat is soms wel lastig." "Van stage leer je het meest", vindt Ruben. Zo deed hij bij een melkveehouder kennis op over de trekker en van landbouwtechniek. Hij is een doener, zegt hij, technisch. Zit niet echt graag in de boeken en werkt liever met z'n handen. Economie is het leukste vak. "Daar heb je het meeste aan." Nu zoekt hij van alles uit over de Nederlandse Vakbond voor Varkenshouders.

Niet zwaar

Tessa van Rooden (13), in de tweede klas in Emmen, kwam bij het groene lyceum via een open dag. Haar motieven om ervoor te kiezen: “Een leuke school, klein, en dat je niet alleen in de boeken zit.” Ze had havo/vwo-advies en vindt de school niet zwaar. Ja, je hebt wel huiswerk, maar het valt allemaal wel mee. “Dat kan in een uurtje thuis of hier op school.” Ze leert het liefst door dingen te doen. “En het is altijd beter als iemand het uitlegt dan dat je het zelf uit een boek moet halen.” Bij ‘projecten’ werken ze in groepjes en dan leer je ook samenwerken. ‘Groene inkleuring’ vindt Tessa het leukste vak: “Dieren voeren, hokken schoonmaken of op de fiets naar een boer.” Ze heeft nog geen idee wat ze wil worden. Wel is ze liever met dieren bezig dan met tuintjes. Thuis hebben ze ook niet speciaal iets met groen. “Ja, een hond.”

karakter, maar leidt het naar een mbo-diploma commercieel ondernemen of groene detailhandel. Onderweg behalen leerlingen een diploma landbouwbreed voor de gemengde leerweg en een diploma voor de theoretische leerweg. “We kozen voor een mbo-diploma dat niet aan een sector gebonden is, omdat leerlingen, ook als ze zeventien zijn, vaak helemaal nog niet weten wat ze willen”, verklaart Harbers. “Met dit diploma kunnen ze alle kanten op.”

Op het hbo, waar het groene lyceum als vanzelfsprekend toe leidt, ligt een studie bedrijfsmanagement het meest voor de hand. De beroepsoriëntatie bij AOC Terra richt zich behalve op groen op techniek, zorg en economie. De eerste Winsumgroep lijkt overigens vooral door te gaan in groen.

Hogescholen

Dat hbo-vervolg is voor Groenhorst allereerst CAH Dronten. Anders dan bij AOC Terra en net als bij AOC Oost bereiden leerlingen zich voor op een diploma groen mbo. “Handig is dat we hier het mbo in huis hebben en straks het hbo naast de deur,” zegt Bordes. De CAH heeft een nevenvestiging in Almere. “Dat maakt de organisatie van dit doorlopende traject makkelijker. Je kunt elkaar eenvoudiger vinden.”

AOC Terra en AOC Oost hebben behalve met groene hogescholen ook contact met andere hogescholen in de regio. Oost met Saxion bijvoorbeeld. Lek: “Als een leerling van het groene lyceum komt, krijgt hij daar de gelegenheid, niet de garantie, om het traject in drie jaar te doen.” Wat hem betreft is het groene lyceum geslaagd als na negen jaar de leerling met een hbo-diploma de markt op gaat.

“Ik denk dat het verschil is dat we ons nooit gericht hebben op een verkort hbo-traject”, zegt Harbers. “Maar dat komt nu wel in beeld. CAH Dronten reageerde dat het waarschijnlijk zou kunnen. Het heeft niet onze prioriteit. We willen ons op de breedte richten en de keuze goed begeleiden. Dat ze straks op de juiste plek zitten, is belangrijker dan een jaartje winst.”

Te paard

Het groene lyceum worstelt nog met onbekendheid. Maar bij AOC Oost in Almelo is de schoolsoort goed zichtbaar; met een eigen huisstijl, website en logo. Als een school binnen de school. Het groene lyceum heeft eigen klaslokalen, werkruimtes en kantoren, maar vanwege ruimtegebrek zitten leerlingen vaak elders en worden lokalen door andere groepen gebruikt. “Je moet ze wel apart houden”, denkt Lek. “Het verschil in denkniveau, leeftijd en digitale ervaring loopt alleen maar op.” “Hier in Almere is het groene lyceum meer geïntegreerd”, zegt Bordes. De openheid van het schoolgebouw bevordert dat volgens hem.

Bij AOC Terra hebben leerlingen in de eerste leerjaren normaal gesproken ’s ochtends theorieles in het eigen ‘stamlokaal’ en ’s middags praktijkles in vaklokalen. Het groene lyceum heeft er een aparte positie in marketing en communicatie. “Maar,” vindt Harbers, “de scheidingswand is niet heel dik. De groene lyceumleerlingen doen introductie en sportkampen met de rest mee.”

Het groene lyceum is een spannende ontwikkeling, vindt Lek. Vooral voor de docenten. Goed voorbereiden en goed neerzetten, acht Harbers wezenlijk. “We hebben eerst gefocust op kwaliteit in de opleiding; de werving kreeg minder aandacht. Want,” zegt hij, “vertrouwen komt te voet, maar gaat te paard.”

Tussen de drie aoc’s ontstaan nu contacten over het groene lyceum. “Ik heb begrepen dat het ministerie dat ook graag wil”, zegt Harbers. Karen Laarveld van de AOC Raad verwacht dat ze veel van elkaar kunnen leren, maar in dit geval leiden alle wegen naar Rome. “Een nieuw groen lyceum moet uitgaan van eigen doelgroep, setting en regio.”